

POSTANOWIENIE

Dnia 17 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa U. C.

przeciwko [...] J. spółce komandytowej w W.

o ustalenie istnienia stosunku pracy, wynagrodzenie, ekwiwalent za urlop, wydanie świadectwa pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 17 marca 2021 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 5 września 2019 r., sygn. akt XXI Pa (...)

1. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej wydania świadectwa pracy, a w pozostałym zakresie odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania,

2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 5 września 2019 r., w sprawie z powództwa U. C. przeciwko pozwanej [...] J. spółce komandytowej w W. o ustalenie istnienia stosunku pracy, wynagrodzenie, ekwiwalent za urlop, wydanie świadectwa pracy, oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 15 marca 2019 r., którym w zakresie roszczenia o wynagrodzenie stwierdzono swą niewłaściwość rzeczową i przekazano sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu

Wydziałowi Cywilnemu w W., oddalono powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądzono od powódki na rzecz pozwanej kwotę 247,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że stron w spornym okresie nie łączył stosunek pracy, lecz stosunki cywilnoprawne na podstawie zawieranych kolejno umów zlecenia i umowy o dzieło. Rozstrzygające znaczenie miała w sprawie wola stron zawartych umów, których współtwórcą była powódka. Ustalenia umowne dotyczące zapewnienia wyposażenia niezbędnego do wykonywania czynności, obowiązku prowadzenia ewidencji czasu poświęconego na wykonanie poszczególnych czynności, obowiązku osobistego wykonywania czynności, przeniesienia praw majątkowych do utworów powstałych w wyniku wykonania zlecenia lub dzieła, czy też udzielenia płatnych dni wolnych od wykonywania czynności, nie są elementami, które byłyby wyłącznie właściwe dla stosunku pracy i strony mogą te kwestie uregulować w ramach swobody umów. Sądy obu instancji uznały, że brak jest dowodów świadczących o tym, aby powódka wykonywała pracę podporządkowaną, a zebrany w sprawie materiał dowodowy w sposób jednoznaczny wskazuje, że wolą stron było zawarcie umów cywilnoprawnych.

Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną w części dotyczącej ustalenia istnienia stosunku pracy i wydania świadectwa pracy, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku we wskazanej części, a także uchylenia w tej części wyroku Sądu Rejonowego oraz uwzględnienia w tym zakresie powództwa, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku we wskazanej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu lub Sądowi Rejonowemu oraz zasądzenia od pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Skarżąca zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c., przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo, jednostronnie, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na zupełnym pominięciu dla oceny istnienia stosunku pracy: (-) treści korespondencji *e-mail* załączonej do pozwu, z której wynikało, że P. J. narzucił skarżącej formę umowy oraz godziny pracy, jak również na bieżąco

wydawał polecenia i nadzorował jej pracę, oczekując przebywania przez nią w siedzibie pozwanej kancelarii w godzinach pracy kancelarii, co wskazuje obiektywnie na istnienie stosunku podległości między stronami; (-) zeznań świadków: K. T. i E.K., z których jednoznacznie wynikało, że P. J. był przełożonym skarżącej i wydawał jej polecenia oraz że pracowała ona w siedzibie pozwanej kancelarii w wyznaczonym miejscu w godzinach pracy kancelarii; (-) treści korespondencji *e-mail* z dnia 14 czerwca 2016 r. z której wynikało, że regułą było uzyskiwanie przez skarżącą zgody pracodawcy na wychodzenie z kancelarii w godzinach pracy; (-) treści § 1 ust. 4 umów zawartych między skarżącą a pozwaną kancelarią, z których jasno wynikał obowiązek zapewnienia przez pracodawcę wyposażenia niezbędnego do świadczenia pracy, co charakteryzuje stosunek pracy, a nie umowy cywilnoprawne; (-) treści § 1 ust. 5 i 6 umów zawartych między skarżącą a pozwaną kancelarią, z których jasno wynikał obowiązek prowadzenia szczegółowego zestawienia czasu pracy, co charakteryzuje stosunek pracy, a nie umowy cywilnoprawne; (-) treści § 1 ust. 7 umów zawartych między skarżącą a pozwaną kancelarią, z których jasno wynikał obowiązek osobistego świadczenia przez nią pracy, co charakteryzuje stosunek pracy, a nie umowy cywilnoprawne; (-) treści § 2 zawartych między stronami umów z których jasno wynikało przeniesienie na pozwaną autorskich praw majątkowych do utworów powstałych w wyniku świadczenia na jej rzecz pracy przez skarżącą, co charakteryzuje stosunek pracy, a nie umowy cywilnoprawne; (-) treści § 5 umów zawartych między skarżącą a pozwaną kancelarią, z których jasno wynikało wyłączenie odpowiedzialności skarżącej względem osób trzecich, co charakteryzuje stosunek pracy, a nie umowy cywilnoprawne; (-) faktu udzielenia skarżącej przez pozwaną kancelarię płatnego urlopu wypoczynkowego, co zostało potwierdzone w zeznaniach świadków, jak również wynikało z pominiętego przez Sąd pierwszej instancji bez wydania postanowienia w tym przedmiocie dowodu z korespondencji *e-mail* z P. J. ze skrzynki służbowej skarżącej dotyczącej sposobu wyliczenia wynagrodzenia za lipiec w związku z udzielonym jej urlopem wypoczynkowym; (-) istnienia służbowej skrzynki *e-mail* skarżącej; (-) korespondencji *e-mail* między stronami potwierdzającej istnienie służbowej skrzynki *e-mail* skarżącej.

Skarżąca podniosła również zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 22 § 1 k.p., przez jego niewłaściwą interpretację i przyjęcie, że między nią a pozwaną nie istniał stosunek pracy, mimo istnienia warunków osobistego wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę za wynagrodzeniem; 2) art. 22 § 1¹ k.p., przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że między stronami nie istniał stosunek pracy, ponieważ strony zawarły umowy określone jako umowa o dzieło oraz umowa zlecenia, mimo że zgodnie z powołanym przepisem określenie umowy jako cywilnoprawnej pozostaje bez znaczenia dla stwierdzenia istnienia stosunku pracy; 3) art. 22 § 1² k.p., przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że między skarżącą a pozwaną nie istniał stosunek pracy, lecz umowa cywilnoprawna, pomimo braku dopuszczalności zastąpienia umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy, o których mowa w art. 22 § 1 k.p.; 4) art. 103¹ § 2 i 3 k.p., przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że wychodzenie przez skarżącą w godzinach pracy w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych za zgodą P. J. było rzekomo oznaką dowolności i ustalania przez nią samej czasu pracy, podczas gdy zarówno z wiadomości *e-mail* P. J. do skarżącej z dnia 23 marca 2016 r., jak i zeznań świadka E. K. wynikało, że regularnie pracowała ona w ustalonych przez P. J. godzinach pracy kancelarii, z zeznań W. G. wynikało, że nie miała nawet możliwości wyjścia na obiad w godzinach pracy, zaś z treści korespondencji *e-mail* z dnia 14 czerwca 2016 r. oraz zeznań P. J. wynikało, że zawsze uzyskiwała ona zgodę pracodawcy na wychodzenie z kancelarii w godzinach pracy; 5) art. 65 k.c. i art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich błędne zastosowanie i przyjęcie, że wola stron w niniejszej sprawie miała decydujące znaczenie przy kwalifikacji stosunku prawnego łączącego strony pomimo tego, że praca świadczona przez skarżącą bez wątpienia odpowiadała cechom, o jakich mowa w art. 22 § 1 k.p., a tym samym zawieranie z powódką kolejnych umów cywilnoprawnych było sprzeczne z ustawą, tj. art. 22 § 1¹ i 1² k.p.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności

w orzecznictwie sądów. Występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne sformułowane zostały w formie następujących pytań: 1) czy dopuszczalne jest ograniczenie podmiotowego zakresu zastosowania normy określonej w art. 22 § 1 i § 1¹ k.p., w szczególności ze względu na rodzaj wykonywanego zawodu lub uzyskanego wykształcenia, w świetle zasady równości wobec prawa i zakazu dyskryminacji określonych w art. 32 § 1 i § 2 Konstytucji RP, zakazu dyskryminacji wynikającym z art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz zasady równości wobec prawa, zakazu dyskryminacji i nakazie jednakowej ochrony prawnej określonych w art. 26 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych? 2) czy dopuszczalne jest zastosowanie niewymienionej w art. 22 § 1¹ k.p. przesłanki zastosowania tego przepisu, tj. rzeczywistego braku możliwości podjęcia innej pracy, a jeśli tak, czy powinny przy tym zostać jasno określone, obiektywne kryteria oceny takiej możliwości; 3) czy dopuszczalne jest zastosowanie niewymienionej w art. 22 § 1¹ k.p. przesłanki zastosowania tego przepisu, tj. woli osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej zawarcia umowy o pracę.

Zdaniem skarżącej potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów dotyczy natomiast wykładni art. 22 § 1¹ w związku z art. 22 § 1 k.p. w zakresie tego, czy przy ocenie istnienia stosunku pracy decydująca jest wola stron wyrażona w nazwie zawartej umowy, wbrew brzmieniu art. 22 § 1¹ k.p., czy rzeczywiste warunki świadczenia pracy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i o zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że skarga kasacyjna od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie jest niedopuszczalna (bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia) w sprawach dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent (art. 398² § 2 pkt 2 k.p.c.; por.

postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 maja 2014 r., II PK 6/14, LEX nr 2596967; z dnia 18 stycznia 2008 r., II PK 272/07, LEX nr 864122). Skarżąca objęła skargą kasacyjną wyrok Sądu drugiej instancji w części dotyczącej ustalenia istnienia stosunku pracy i wydania świadectwa pracy. Skarga kasacyjna skierowana przeciwko orzeczeniu Sądu Okręgowego w części dotyczącej roszczenia o wydanie świadectwa pracy jest zatem niedopuszczalna i podlegała w tym zakresie odrzuceniu.

W pozostałym zakresie Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z następujących względów.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości prawne lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3), lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

W rozpoznawanej sprawie skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie tych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione

zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 Nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 Nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Powołanie się na tę przyczynę kasacyjną zakłada więc nie tylko wskazanie przepisu prawa i

stwierdzenie, że - w ocenie skarżącego - wywołuje on wątpliwości. Konieczne jest również wykazanie, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319). Oceniany w tym kontekście wniosek skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Sąd Najwyższy zajął już bowiem stanowisko w kwestiach przedstawianych w skardze kasacyjnej, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Sam skarżąca zauważa, że istnieje orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym podnoszone przez nią kwestie były już poruszane. Ustosunkowując się do podnoszonej przez skarżącą potrzeby wykładni art. 22 § 1¹ w związku z art. 22 § 1 k.p. przypomnieć należy, że wykładnia art. 22 k.p. była wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, tak w kwestii znaczenia nazwy umowy oraz woli stron dla oceny rzeczywistego charakteru danego stosunku prawnego, jak i reżimu wykładni treści zawartej umowy, i ma obecnie ugruntowany charakter. Zgodnie z art. 22 § 1 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Z kolei § 1¹ tego artykułu stanowi, że zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy, a według § 1², nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy, określonych w § 1. Z brzmienia art. 22 § 1, § 1¹ i § 1² k.p. wynika, że zasadnicze

znaczenie w procesie sądowego badania, czy dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy, ma ustalenie, czy praca wykonywana w ramach badanego stosunku prawnego faktycznie posiada cechy wymienione w art. 22 § 1 k.p. Z art. 22 § 1¹ k.p. wynika bowiem, że sąd w pierwszej kolejności bada, czy dana praca jest zatrudnieniem w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., a art. 22 § 1² k.p. stanowi dla pełnej jasności, że w razie wykonywania pracy w warunkach określonych w § 1 tego artykułu nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną. Istotnym sensem regulacji zawartej w § 1¹ i § 1² k.p. jest więc przeniesienie ciężaru badania charakteru stosunku prawnego, w ramach którego praca jest świadczona, z ustalania i wykładni treści umowy zawartej przez strony na ustalenie faktycznych warunków jej wykonywania. Gdy umowa faktycznie jest wykonywana w warunkach wskazujących na stosunek pracy, to takie ustalenie, a nie treść oświadczeń woli złożonych przy jej zawieraniu, decyduje o charakterze łączącego strony stosunku prawnego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 594/00, OSNP 2003 nr 16, poz. 375; z dnia 3 czerwca 2008 r., I PK 311/07, OSNP 2009 nr 19-20, poz. 258; z dnia 5 maja 2010 r., I PK 8/10, LEX nr 602668; z dnia 24 czerwca 2015 r., II PK 189/14, LEX nr 1764808; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2019 r., II PK 183/18, LEX nr 2685494). Co więcej, z orzecznictwa wynika, że sąd pracy może ustalić istnienie stosunku pracy nawet wtedy, gdy strony w dobrej wierze zawierają umowę cywilnoprawną, lecz jej treść lub sposób realizacji odpowiada cechom stosunku pracy (por. wyżej powołany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2008 r., I PK 311/07, OSNP 2009 nr 19-20, poz. 258).

Ugruntowany jest także pogląd, że wola stron (art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p.) nie może przełamać normatywnej formuły wyrażonej w art. 22 § 1, § 1¹ i § 1² k.p. W rezultacie, woli stron można przypisać decydujące znaczenie dopiero wtedy, gdy zawarta umowa wykazuje cechy wspólne dla umowy o pracę i umowy prawa cywilnego z jednakowym ich nasileniem (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 marca 1965 r., III PU 28/64, OSNC z 1965 r. nr 9, poz. 157 z glosami T. Gleixnera, OSP z 1965 r. nr 12, poz. 253 i S. Wójcika, OSP z 1966 r. nr 4, poz. 86; z dnia 14 września 1998 r., I PKN 334/98, OSNAPIUS 1999 nr 20, poz. 646; z dnia 28 października 1998 r., I PKN 416/98, OSNAPIUS 1999 nr 24,

poz. 775; z dnia 7 września 1999 r., I PKN 277/99, OSNAPiUS 2001 nr 1, poz. 18; z dnia 25 listopada 2004 r., I PK 42/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 209; z dnia 11 października 2005 r., I PK 42/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 267; z dnia 7 marca 2006 r., I PK 146/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 67; z dnia 7 października 2007 r., III PK 38/07, LEX nr 560867; z dnia 9 lipca 2008 r., I PK 315/07, LEX nr 470956; z dnia 27 maja 2010 r., II PK 354/09, LEX nr 598002; z dnia 4 lutego 2011 r., II PK 82/10, LEX nr 817515; z dnia 6 kwietnia 2011 r., II UK 323/10, LEX nr 885015; z dnia 24 czerwca 2015 r., II PK 189/14, LEX nr 1764808 z glosą aprobowaną S. Kowalskiego, OSP 2016 nr 6, poz. 89; z dnia 18 lutego 2016 r., II PK 352/14, LEX nr 2004192; z dnia 13 kwietnia 2016 r., II PK 81/15, LEX nr 2026397; z dnia 17 maja 2016 r., I PK 139/15, LEX nr 2057610). Istotne (pomocne) przy kwalifikacji takiej umowy jest też uwzględnienie okoliczności towarzyszących jej zawarciu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449). Tym samym nazwa umowy, jak też deklarowana w chwili jej zawarcia treść, ma dla oceny zobowiązania pracowniczego drugoplanowe znaczenie.

Zagadnienia, jakie znaczenie dla określenia charakteru umowy ma jej nazwa dotyczy regulacja zawarta w art. 22 § 1¹ k.p. Wynika z niego, że nazwa umowy (np. umowa zlecenia, umowa o świadczenie usług, umowa o dzieło) nie ma decydującego znaczenia dla oceny, czy jest to umowa prawa cywilnego, czy umowa o pracę (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., I PK 48/17, LEX nr 2508183; oraz wyroki z dnia 25 listopada 2004 r., I PK 42/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 209 i powołane tam orzeczenia; z dnia 14 lutego 2001 r., I PKN 256/00, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 564; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2019 r., II PK 183/18, LEX nr 2685494). Ważne jest przede wszystkim to, w jaki sposób strony kształtują więź prawną w trakcie jej trwania. Dopiero bowiem, gdy zabiegi interpretacyjne nie pozwalają na wskazanie zespołu cech przeważających, zachodzi potrzeba odwołania się do innych metod klasyfikacyjnych. Jeżeli umowa wykazuje wspólne cechy dla umowy o pracę i umowy prawa cywilnego z jednakowym ich nasileniem, o jej typie (rodzaju) decyduje zgodny zamiar stron i cel umowy, który może być wyrażony także w nazwie umowy. Z kolei oświadczenia woli stron konkretnej umowy podlegają

interpretacji według kryteriów określonych w art. 65 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 września 1997 r., I PKN 229/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 329; z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449; z dnia 2 września 1998 r., I PKN 293/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 582; z dnia 27 maja 2010 r., II PK 354/09; z dnia 29 czerwca 2010 r., I PK 44/10, OSNP 2011 nr 23-24, poz. 294; z dnia 4 lutego 2011 r., II PK 82/10, LEX nr 817515). Na podstawie analizy dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego można wyprowadzić ogólny wniosek, zgodnie z którym, jeśli umowa wykazuje cechy wspólne dla co najmniej dwóch różnych rodzajów (typów) umów (umowy o pracę i umowy prawa cywilnego), to w celu dokonania jej właściwej kwalifikacji prawnej należy posłużyć się metodą typologiczną, polegającą na rozpoznaniu i wskazaniu cech przeważających i dominujących w łączącym je stosunku prawnym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449; z dnia 14 września 1998 r., I PKN 334/98, OSNAPiUS 1999 nr 20, poz. 646; z dnia 28 października 1998 r., I PKN 416/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 775; z dnia 7 września 1999 r., I PKN 277/99, OSNAPiUS 2001 nr 1, poz. 18; z dnia 25 listopada 2004 r., I PK 42/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 209; z dnia 11 października 2005 r., I PK 42/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 267; z dnia 7 marca 2006 r., I PK 146/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 67; z dnia 7 października 2007 r., III PK 38/07, LEX nr 560867; z dnia 26 marca 2008 r., I UK 282/07, LEX nr 411051; z dnia 9 lipca 2008 r., I PK 315/07, LEX nr 470956; z dnia 27 maja 2010 r., II PK 354/09, LEX nr 598002; z dnia 4 lutego 2011 r., II PK 82/10, LEX nr 817515; z dnia 6 kwietnia 2011 r., II UK 323/10, LEX nr 885015; z dnia 24 czerwca 2015 r., II PK 189/14, LEX nr 1764808; z dnia 18 lutego 2016 r., II PK 352/14, LEX nr 2004192; z dnia 13 kwietnia 2016 r., II PK 81/15, LEX nr 2026397; z dnia 17 maja 2016 r., I PK 139/15, LEX nr 2057610; z dnia 2 października 2018 r., I PK 127/17, LEX nr 2561068). W świetle wyżej cytowanych orzeczeń oraz treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie można uznać, że w sprawie występują sformułowane przez skarżącą istotne zagadnienia prawne.

Zauważyć też należy, że Sady obu instancji odniosły się do tego, czy zawarta między stronami umowa faktycznie była wykonywana w warunkach wskazujących na stosunek pracy, czy też nie. Sąd odwoławczy podzielił przy tym

stanowisko skarżącej, że wola stron przesądza o tym, czy strony łączył stosunek pracy czy też stosunek cywilnoprawny, wówczas, gdy zawarta umowa wykazuje cechy wspólne dla umowy o pracę i umowy prawa cywilnego z jednakowym ich nasileniem. Stwierdził też, że zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, iż zawarte umowy istotnie zawierają cechy wspólne dla umowy o pracę i umowy cywilnoprawnej, z jednakowym ich nasileniem. W tym też kontekście odniósł się do pomocnych przy kwalifikacji takiej umowy okoliczności towarzyszących jej zawarciu, jak wykształcenie prawnicze powódki oraz jej uczestniczenie w sporządzaniu projektów spornych umów.

Sumując powyższe, istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów nie występują, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Ponadto sformułowane w skardze kasacyjnej kwestie nie wykraczają poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 398² § 2 pkt 2 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną powódki w części obejmującej roszczenie o wydanie świadectwa pracy jako przedmiotowo niedopuszczalną, a w pozostałym zakresie na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.